

**ROYAL INSTITUTE
OF TECHNOLOGY**

AK123V Stockholms teknikhistoria (4 hp)

AK123V Stockholm's History of Technology

Kurs-PM VT-23

(version 17 mars 2023)

Innehåll och lärandemål

Kursinnehåll

Denna ”mobila” kurs tar oss till ett antal platser som ruvar på några av Stockholms bäst bevarade hemligheter. Kursaktiviteterna fokuserar på s.k. ”platsbaserat lärande” i form av stadsvandringar, digitala gruppövningar i fält, fotovandringar och kreativa skrivuppgifter i anslutning till dessa. Detta skapar en ram för diskussion och analys av teknikhistoriska händelser som har format det urbana landskapet vi ser i dagens Stockholm. Kursen är uppbyggd kring tre moduler: (1) Historiska berättelser på KTH:s campus, med särskilt fokus på kärnteknikens historia (R1:an) och televisionens historia (klocktornet som bas för de första TV-sändningarna i Sverige) (2) Urbana narrativ om hur ingenjörsskap format Stockholm i samspel med bl.a. miljörörelser, lokalpolitik och skönlitterära berättelser (3) Berättelser om Stockholm då, nu och i framtiden: vi tittar närmare bland annat på Stockholmsutställningarna och teknikens roll i dessa.

Lärandemål

Efter godkänd kurs ska studenten kunna:

- redogöra för viktiga aspekter av Stockholms teknikhistoria.
- skriftligt och fotografiskt skildra hur Stockholms teknikhistoria bidragit till att forma den stad vi ser idag.
- kritiskt granska historiska berättelser om Stockholm och dess framväxt.

Läraktiviteter

Kursen består av 7 undervisningstillfällen, som varierar till formen, från föreläsningar och studiebesök till digitala läraktiviteter.

Inför varje undervisningstillfälle, förutom det första, skall du läsa en text som knyter an till ämnet för dagen, och även göra en inlämningsuppgift.

För att bli godkänd på kursen krävs minst 5 av totalt 6 möjliga godkända inlämningsuppgifter. Vi har ingen avslutande tenta eller liknande, utan examinationen sker löpande i anslutning till varje undervisningstillfälle. I den detaljerade planeringen nedan anges vilka texter du skall läsa och vilka inlämningsuppgifter du skall göra.

Samtliga inlämningar måste vara oss tillhanda (via Canvas) **senast 7 juni 2023**.

Detaljplanering

Kursintroduktion

Tid: **Onsdag 29 mars kl. 13.00-14.00**

Plats: online, zoom-länk delas med deltagare i Canvas

Lärare: Katarina Larsen och Per Högselius, KTH, avdelningen för historiska studier av teknik, vetenskap och miljö

Kursintroduktion och genomgång schema, obligatoriska moment och förberedelser samt hur vi kommer jobba med lärandemålen i kursen. Studenter får reflektera kring olika lager av historia i staden och hur idéer kring teknik och vetenskap har format olika delar av staden i interaktion med stadens innevånare. För att redogöra för olika aspekter av Stockholms teknikhistoria har kurstillfällen övningar och inlämningsuppgifter som ger studenter tillfälle att både skriftligt och fotografiskt skildra hur Stockholms teknikhistoria bidragit till att forma den stad vi ser idag. Diskussioner i mindre grupper under övningar och studentens egna textreflektioner ska kritiskt granska historiska berättelser om Stockholm och dess framväxt.

Inga förberedelser inför detta tillfälle.

Föreläsning och studiebesök: KTH:s historia och de första TV-sändningarna

Tid: **Onsdag 12 april kl. 13.15-15.00**

Plats: KTH, sal D32 (Lindstedtsvägen 9) + Klocktornet

Lärare: Per Högselius, KTH (föreläsare) och Fredrik Liljeblad KTH (guide till Klocktornet)

Vid detta tillfälle fördjupar vi oss i hur KTH växte fram historiskt och hur "Teknis" formade Stockholms teknikhistoria. Vi börjar med en föreläsning och går sedan på besök till Klocktornet, en av KTH:s mest legendariska platser.

Att läsa: Nina Wormbs, "Satellit-TV – innan vi hade den", i *Teknik för kommunikation, Daedalus 2006*, Tekniska museet, s. 51-66.

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Föreläsning och studiebesök: Kärnkraftens historia i ett Stockholmsperspektiv

Tid: **Onsdag 19 april kl. 13.15-15.00**

Plats: KTH, sal B22 (Brinellvägen 23) + Reaktorhallen R1

Lärare: Per Högselius, KTH (föreläsare) och Leif Handberg, KTH (guide)

Den svenska kärnkraftens historia börjar i Stockholm, där den första försöksreaktorn R1 byggdes på Drottning Kristinas väg. Sessionen består av en föreläsning om kärnkraftens historia i ett Stockholmsperspektiv, följt av ett besök i det bergrum under KTH:s campus där R1:an var placerad.

Att läsa: Maja Fjaestad, ”Sveriges första kärnreaktor: från teknisk prototyp till vetenskapligt instrument”. Stockholm 2001.

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Föreläsning och studiebesök: Urbana skönlitterära berättelser om Stockholm – mina drömmars stad

Tid: **Onsdag 26 april kl. 13.15-15.00**

Plats: Färgfabriken, Lövholmsbrinken 1, Stockholm

Lärare: Katarina Larsen, KTH och Anders Bergmark, Färgfabriken

Skönlitterära berättelser om Stockholm ger en bild av staden från besökarens perspektiv och kan spegla förändringar och förhoppningar på urbana platser som genomgår en omvandling. Ett exempel är romanen ”Mina drömmars stad” där vi kan läsa intryck från den nyinflyttade Henning som beskriver ett Stockholm kring 1860-talet där ”Grå rökpelare steg från målarsträndernas industrier, vittnade om möjligheterna”. Vid detta kurstillfälle ingår diskussion om fabriken som miljö om hur skönlitteraturens målande berättelser kan användas för att beskriva olika tidsepoker i staden och deltagare får tillfälle att skriva en kort skönlitterär text om en plats, tidsepok eller händelse som präglat staden. Texten skrivs individuellt och lämnas in som inlämningsuppgift (300-500 ord) i canvas efter kurstillfället.

Att läsa: Per Anders Fogelström, ”Mina drömmars stad” 1960. Läs avsnitt ”Mina drömmars stad” (s. 9-10), ”Avsked och intåg” (s.37-40) och ”En sjåare blir bagare” (s. 169-176)

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Föreläsning: Almstriden i Kungsträdgården – intressekonflikter och medborgarinflytande

Tid: **Onsdag 3 maj kl. 13.15-15.00**

Plats: zoom

Lärare: Katarina Larsen, KTH

Avvägningar mellan att behålla urbana grönytor och nya infrastruktursatsningar har givit upphov till flera nutida intressekonflikter i städer. Stockholm är inget undantag. Ett exempel är Almstriden i Kungsträdgården på 1970-talet.

”En underjordisk tunnelbanestation skulle byggas i Kungsträdgården och tjänstemännen på Storstockholms Lokaltrafik, SL, och de tekniska förvaltningarna i Stockholms stad ansåg att almarna måste offras.” Vid kurstillfället diskuteras exempel på historiska och mer nutida konflikter mellan motstående intressen i staden.

Inlämningsuppgift: skriv en tidningsnotis (250-300 ord) som redogör för motstående argument för (och emot) en infrastruktursatsning som skulle förändra staden – du kan välja ett historiskt exempel eller en satsning som rapporteras i media i nutid.

Att läsa: Börje Karlsson och Torbjörn Tenfält. Från almstrid till trängselskatt. De stora slagen om Stockholm. Stockholmia förlag 2011. Läs kapitel 1 om almstriden ”Hjalmar Mehrs sista strid”, s. 17-33.

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Föreläsning och diskussion: Teknikens roller i Stockholmsutställningarna

Tid: **Onsdag 10 maj kl. 13.15-15.00**

Plats: KTH, sal E32 och zoom (hybrid)

Lärare: Anders Houltz, Centrum för näringslivshistoria

Vid detta kurstillfälle diskuteras teknikens olika roller vid Stockholmsutställningar och förväntningar på ny teknik. Världsutställningar var ett evenemang som fick stor uppmärksamhet i en tidsanda som präglades av förhoppningar på tekniska landvinningar och svenska industriella framsteg. Besökarens upplevelser av nymodigheter som elektricitet har skildrats i skönlitteraturen och de byggnader som ingick i utställningen är dokumenterats i filmklipp och väcker frågor om hur utställningar representerat modernitet som ideal.

Att läsa:

Anders Houltz, I världsutställningarnas tid. Förlaget Näringslivshistoria, 2017, Kapitel 1 i boken: I världsutställningarnas tid: Kungahus, näringsliv och medier (s. 9-25).

Per Anders Fogelström, Barn av sin stad. Läs avsnitt ”Stockholmsutställningen” (s. 216-219 i Lättläst version)

Valfri läsning på engelska och bildmaterial:

Allan Pred, Spectacular Articulations of Modernity: The Stockholm Exhibition of 1897. Geografiska Annaler. Series B, Human Geography, 1991, Vol. 73, No. 1, pp. 45-84

Övrigt kursmaterial: Officiell plan över Konstindustriutställningen i Stockholm, 1897

Film från Stockholmsutställningen 1897 (Filmarkivet)

<https://www.filmarkivet.se/movies/stockholmsutstallningen-1897/>

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Föreläsning: Almstriden i Kungsträdgården – intressekonflikter och medborgarinflytande

Tid: Onsdag 18 maj kl. 13.15-15.00

Plats: zoom

Lärare: Katarina Larsen, KTH

Avvägningar mellan att behålla urbana grönytor och nya infrastruktursatsningar har givit upphov till flera nutida intressekonflikter i städer. Stockholm är inget undantag. Ett exempel är Almstriden i Kungsträdgården på 1970-talet.

”En underjordisk tunnelbanestation skulle byggas i Kungsträdgården och tjänstemännen på Storstockholms Lokaltrafik, SL, och de tekniska förvaltningarna i Stockholms stad ansåg att almarna måste offras.”

Vid kurstillfället diskuteras exempel på historiska och mer nutida konflikter mellan motstående intressen i staden. Vilka argument används som är kopplade till teknikval inför framtiden och vilka strategier använde de olika aktörerna för att nå ut med sina ståndpunkter?

Vid detta kurstillfälle ska studenter identifiera olika tidshorisonter och skilda typer av argument som använts av olika aktörer.

Inlämningsuppgift: skriv en tidningsnotis (250-300 ord) som redogör för motstående argument för (och emot) en infrastruktursatsning som skulle förändra staden – du kan välja ett historiskt exempel eller en satsning som rapporteras i media i nutid.

Att läsa: Börje Karlsson och Torbjörn Tenfält. Från almstrid till trängselskatt. De stora slagen om Stockholm. Stockholmia förlag 2011. Läs kapitel 1 om almstriden ”Hjalmar Mehrs sista strid”, s. 17-33.

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Studiebesök till KTH Bibliotekets äldre samlingar

Tid: Onsdag 31 maj kl. 13.15-15.00

Mötesplats: KTH Bibliotekets informationsdisk, Osquars backe 31, Stockholm.

Planerat besök till KTH Biblioteket med introduktion till samlingen för teknik- och vetenskapshistoria och den äldre boksamlingen

Efter undervisningstillfället går du till Canvas för att lösa tillhörande **inlämningsuppgift**.

Förbereda inför kursstart

Rekommenderade förkunskaper

Inga

Kurslitteratur

Kurslitteraturen är den som anges i det detaljerade schemat ovan. Litteraturen finns tillgänglig via Canvas.

Stöd för studenter med funktionsnedsättning

Meddela kursansvarig och kontakt med KTHs enhet för stöd för studenter med funktionsnedsättningar. Kontakt: funka@kth.se.

Examination och slutförande

Examination och betygsskala

- INL1 - Inlämningsuppgifter, 4,0 hp, betygsskala: P, F (Godkänd=P; Icke-godkänd=F)

Examinator beslutar, baserat på rekommendation från KTH:s samordnare för funktionsnedsättning, om eventuell anpassad examination för studenter med dokumenterad, varaktig funktionsnedsättning.

Examinator får medge annan examinationsform vid omexamination av enstaka studenter.

Möjlighet till ersättningsuppgifter

Om du av någon anledning skulle missa ett undervisningstillfälle behöver du kompensera för detta med en extrauppgift. Kontakta ansvarig lärare för respektive undervisningstillfälle för detaljer.

Resultatrapportering

Resultat på kursen rapporteras senast tre veckor efter sista inlämningsdag för uppsats. Det innebär att dina resultat kommer att finnas i LADOK senast onsdag 22 juni 2023, förutsatt att du lämnat in minst 5 av de 6 inlämningsuppgifterna i tid.

Ytterligare information

Ändringar inför denna kursomgång

Liknande kursupplägg som tidigare kursomgång (VT22) avseende upplägg och examination. Denna kursomgång ingår ett studiebesök till KTH Biblioteket med möjlighet att se samlingen för teknik- och vetenskapshistoria. Studiebesöket ersätter en exkursion vid tidigare kursomgång.

Kontakter

Kommunikation i kursen

Kursansvarig

Katarina Larsen, Avdelningen för historiska studier av teknik, vetenskap och miljö
E-mail: larsen@kth.se

Övriga lärare

Per Högselius, Avdelningen för historiska studier av teknik, vetenskap och miljö.
E-mail: perho@kth.se

Leif Handberg, KTH, Mediateknik och interaktionsdesign

Katarina Larsen, Avdelningen för historiska studier av teknik, vetenskap och miljö.

Fredrik Liljeblad, KTH-guide Klocktornet

Piah Carlsson, KTH Biblioteket

Anders Bergmark, Färgfabriken

Anders Houltz, Centrum för näringslivshistoria

Examinator

Nina Wormbs, nina@kth.se

Övriga kontakter

Hjälp med registrering och liknande: kursexp@abe.kth.se